

Teikiama pagal sąrašą

SIŪLYMAI
LIETUVOS RESPUBLIKOS SAVIVALDYBIŲ TARYBŲ, PREZIDENTO IR
EUROPOS PARLAMENTO RINKIMAMS

LiJOT Asamblėja Nr. 45, 2018 m. spalio 20–21 d.

Vilnius

Lietuvos jaunimo organizacijų taryba (LiJOT) – didžiausia skėtinė nevyriausybinė jaunimo organizacija Lietuvoje, šiuo metu vienijanti 68 nacionalines jaunimo ir su jaunimu dirbančias organizacijas, regionines jaunimo organizacijų sąjungas, siekia atkreipti Lietuvos Respublikos (LR) savivaldybių tarybų, Prezidento ir Europos Parlamento narių kandidatų dėmesį į jaunimui ir jaunimo politikai aktualius klausimus bei teikia pasiūlymus, kokiais prioritetais remiantis jaunimo srityje, gali būti formuojama regioninė, nacionalinė ir tarptautinė politika po šių, 2019 m. vyksiančių, rinkimų.

Jaunimo situacija Lietuvoje nuolat kinta – tai lemia emigracija, švietimo ir užimtumo reformos, ekonominis jaunų žmonių aktyvumas ir kitos priežastys. Priemonės, orientuotos į jaunimo politikos stiprinimą, yra neabejotinai svarbios – strateginiuose valstybės dokumentuose yra įtvirtintos nuostatos, skatinančios jaunimo užimtumą ir tinkamą paslaugų (su)teikimą (pvz., 2014-2020 m. Nacionalinėje pažangos programoje vienu iš trijų horizontaliųjų principų įvardijamas „jaunimas“). Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ numato, jog piliečiai, o taip pat ir jaunimas, turi būti sąmoningi ir dalyvaujantys viešajame valstybės gyvenime – „Suprasdami, kad valdžia negali ir neturi spręsti visų problemų, kiekvienas iš mūsų turi turėti daugiau galių ir atsakomybės priimant ir įgyvendinant daugelį svarbių sprendimų. Mums reikalinga veikli visuomenė.“¹

LiJOT, atkreipdama dėmesį į artėjančius rinkimus ir galimus pokyčius jaunimo politikoje Lietuvoje, išskyrė pagrindines prioritetines temas, kurios šiuo metu yra itin aktualios šalies jauniems žmonėms ir jaunimo nevyriausybinėms bei su jaunimu dirbančioms

¹ Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Dėl valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo“. Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimas, 2012 m. gegužės 15 d. Nr. XI-2015.

organizacijoms. Šie prioritetai yra aktualūs regioniniu, nacionaliniu ir tarptautiniu lygmenimis.

Raginame tinkamai įsigilinti ir peržiūrėti šiuos pasiūlymus bei įtraukti juos į savo rinkimines programas siekiant, kad jaunimo politika būtų aktyviai įgyvendinama visais lygmenimis. Pažymime, jog jaunimo politika turi būti vykdoma vadovaujantis objektyvia ir patikima statistika, duomenimis, tiksliai identifikuojant jaunimo poreikius ir galimybes. Planuojamos su jaunimu susijusios reformos turi būti išbandomos, pirmiausia, įsitikinant prielaidų pagrįstumu ir įgyvendinant bandomuosius projektus, remiantis gerosios tarptautinės praktikos pavyzdžiais. Užtikriname, kad atliksime nuolatinę įtrauktų ir įgyvendinamų pasiūlymų stebėseną, siekiant efektyvaus jų pritaikymo politikoje.

Šiame dokumente LiJOT teikia pagrindinius pasiūlymus LR savivaldybių tarybų, LR Prezidento ir Europos Parlamento rinkimų programoms, numatant prioritетines temas, kurios šiuo metu yra itin aktualios šalies jauniems žmonėms ir jaunimo nevyriausybinėms bei su jaunimu dirbančioms organizacijoms.

SIŪLYMAI LIETUVOS RESPUBLIKOS SAVIVALDYBIŲ TARYBŲ RINKIMAMS

Žemiau pateikiami siūlymai kandidatams į Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybas. Pateikiami pasiūlymai numatomi šioms prioritetinėms kryptims: 1) jaunimo veiklos finansavimas; 2) pilietiškumas ir jo ugdymas; 3) jaunimo užimtumas.

JAUNIMO VEIKLOS FINANSAVIMAS

2018 m. pradžioje Lietuvoje gyveno 524,1 tūkst. 14–29 metų amžiaus žmonių². Mažėjant jaunų žmonių skaičiui nuo 2008 m. finansavimas jaunimo organizacijoms buvo ženkliai sumažintas – 2008 m. skirta apie 724 tūkst. Eur, 2009-2014 m., suma, skiriama tiesiogiai jaunimo ar su jaunimu dirbančių organizacijų projektams ir programoms, iš bendros valstybės biudžeto eilutės, sudarė tik 203 tūkst. Eur per metus. Nors 2016 m. valstybės biudžete buvo numatyti papildomi 100 tūkst. Eur jaunimo veiklos finansavimui, finansavimo suma pasiekė tik trečdalį prieš ekonominę krizę buvusio finansavimo lygio. Pagal tokį skiriamą finansavimą, vienam finansuojamos jaunimo organizacijos nariui – jaunam žmogui – per metus teko vidutiniškai 8–10 Eur suma jaunuolio veiklos ir ugdymo išlaidoms padengti.

Jaunimo organizacijų veiklos bei įvairių iniciatyvų rėmimas ir jaunimo užimtumo didinimas, investavimas į infrastruktūrą buvo numatytas ir XVII-osios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje (281 punktas)³. Nacionalinės jaunimo politikos plėtros programos priemonių plane yra išskelti aukšti rodikliai, tačiau tarpinių programos rodiklių peržiūra per pirmus du iš trijų programos įgyvendinimo etapų rodo, kad jie dar nepasiekti. Atkreipiame dėmesį, kad jaunimo dalyvavimas jaunimo nevyriausybinių organizacijų veikloje skatina jų narių pilietinį sąmoningumą, ugdo atsakomybę už visuomenės ir valstybės gerovę. Tai itin

² Lietuvos statistikos departamentas, Nuolatinių gyventojų skaičius pagal lytį ir amžių metų pradžioje. Interaktyvūs duomenys. <[https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=a924b9a6-9877-4c14-9acd-e4b3ae7255ed#/>](https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=a924b9a6-9877-4c14-9acd-e4b3ae7255ed#/) [žiūrėta 2018 10 20]

³ Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimas, 2016 m. gruodžio 13 d. Nr. XIII-82 [Interaktyvus]. <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/886c7282c12811e682539852a4b72dd4>> [žiūrėta 2018 10 20]

svarbu šiandienos aktualijų kontekste, kuomet Lietuva nuolat susiduria su įvairiomis informacinio saugumo bei pilietiškumo stokos grėsmėmis.^{4 5}

Jaunimo politika Lietuvoje yra horizontali, apimanti visas viešosios politikos sritis, todėl jai turi būti užtikrintas tinkamas dėmesys ir finansavimas siekiant užsibrėžtų tikslų įgyvendinimo. Atsižvelgiant į nuo 2019 m. sausio 1 d. įsigaliosiantį Jaunimo politikos pagrindų įstatymą⁶ didelį dėmesį svarbu skirti ir atvirų jaunimo centrų, atvirų jaunimo erdvių, jaunimo informavimo taškų ir centrų plėtrai ir kokybės gerinimui Lietuvos savivaldybėse, taip kuriant saugią aplinką jauniems žmonėms įsitraukti į aktyvias veiklas savo regione ir minkštosiomis priemonėmis spręsti jaunimo nedarbo bei užimtumo problemą. Jaunimo centrų, skatinančių bendruomenių stiprinimą, rėmimas yra numatytas ir XVII-osios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje⁷. Pabrėžiame, kad tik sudarius tinkamas sąlygas jaunimo politikos įgyvendinimui, galima užtikrinti deramą jaunų žmonių ugdymą ir pilietinės visuomenės vystymąsi Lietuvoje.

Atsižvelgdami į išdėstytus argumentus, raginame savo politinėse programose numatyti šias pagrindines nuostatas:

- Užtikrinti, kad Lietuvos savivaldybių biudžetuose būtų numatyta kasmet didėjanti procentinė dalis, skiriama jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų veikloms Lietuvos savivaldybėse bei sukurti tinkamas nekonkuravimo sąlygas tarp savivaldybės jaunimo organizacijų tarybų ir kitų savivaldybės jaunimo organizacijų;
- Sudaryti sąlygas neformalių jaunimo grupių veiklos finansavimui;
- Užtikrinti, kad lėšos, skiriamos jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų, neformalių grupių veiklai, būtų skirstomos skaidriai;

⁴ Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos pozicija Dėl Ukrainos teritorinio vientisumo palaikymo bei grėsmių Lietuvai prevencijos, Druskininkai: Lietuvos jaunimo organizacijų taryba, 2014 m. balandžio 26-27 d. [Interaktyvus] <<http://lijot.lt/lt/dokumentai/pozicijos-ir-rezoliucijos/pozicijos/finish/19-pozicijos/512-pozicija-del-ukrainos-teritorinio-vientisumo-palaikymo-bei-gresmi-lietuvai-prevencijos>> [žiūrėta 2018 10 20]

⁵ Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos pozicija Dėl balsavimo nuo 16 metų savivaldybių tarybų ir merų rinkimuose, Druskininkai: Lietuvos jaunimo organizacijų taryba, 2018 m. balandžio 21-22 d. [Interaktyvus] <<http://lijot.lt/lt/dokumentai/pozicijos-ir-rezoliucijos/pozicijos/finish/19-pozicijos/1230-pozicija-del-balsavimo-nuo-16-m-savivaldybi-taryb-ir-mero-rinkimuose>> [žiūrėta 2018 10 20]

⁶ Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymo Nr. IX-1871 pakeitimo įstatymas [Interaktyvus] <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/96665ec26a1c11e8b7d2b2d2ca774092>> [žiūrėta 2018 10 20]

⁷ Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimas, 2016 m. gruodžio 13 d. Nr. XIII-82 [Interaktyvus]. <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/886c7282c12811e682539852a4b72dd4>> [žiūrėta 2018 10 20]

- Mažinti biurokratinės kliūtis – finansavimo paraiškų, ataskaitų racionalizavimas – jaunimo ir su jaunimu dirbančioms organizacijoms pasinaudoti finansavimo galimybėmis;
- Sukurti tinkamas sąlygas jaunimo ir su jaunimu dirbančioms organizacijoms teikti viešąsias paslaugas;
- Toliau taikyti neformalaus vaikų švietimo krepšelio principu grįstą finansavimo modelį bei taikyti jo metodiką šalies savivaldybėse ir po 2020 m., sukuriant sąlygas jaunimo ir su jaunimu dirbančioms organizacijoms lygiomis teisėmis su kitais tiekėjais vykdyti neformaliojo ugdymo programas ir gauti joms finansavimą;
- Į vietos veiklos grupių, regioninės plėtros tarybų veiklą ir priimamų sprendimų procesus įtraukti socialinius-ekonominius partnerius.

PILIETIŠKUMAS IR JO UGDYMAS

Jaunų žmonių pilietiškumo ugdymas, pilietinio aktyvumo skatinimas valstybei turi rūpėti ne tik keičiantis šalies geopolitinei situacijai ar iškilus kitoms grėsmėms. Pilietiškumas yra pilietinės visuomenės pagrindas, bendruomenės vienijanti ir stiprinanti veikla, kurią atliekant įgyjamos reikalingos kompetencijos darbo rinkoje, socialiniame gyvenime. Jaunų žmonių pilietiškumas svarbus demokratinei santvarkai, pilietinės visuomenės veikimui kasdien, todėl valstybė turi skirti dėmesį pastoviam jaunų žmonių pilietiškumo ugdymui. Pilietiška, tautos ir valstybės vaidmenį pasaulyje suvokianti, jaunoji karta, kaip prioritetingą kryptį yra numatyta ir XVII-osios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje⁸. Strateginiuose valstybės dokumentuose įvardijama, jog nevyriausybinių jaunimo organizacijos yra viena geriausių terpių jauniems žmonėms ugdyti savo pilietines kompetencijas.

2012 m. atliktas Pilietiškumo ugdymo būklės kokybinis tyrimas atskleidė, kad pilietinio ugdymo dalykas bendrojo lavinimo dalykų sistemoje vertinamas kaip vienas mažiau reikalingų. Šį dalyką nuvertina tiek mokytojai, tiek mokiniai. Tyrimo metu pastebėta, kad

⁸ Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimas, 2016 m. gruodžio 13 d. Nr. XIII-82 [Interaktyvus]. <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/886c7282c12811e682539852a4b72dd4>> [žiūrėta 2018 10 20]

jauniems žmonėms pilietiškumas asocijuojasi su aktyviu politiniu dalyvavimu, taip pat nėra užtikrinamas nuolatinis informacijos apie įvairias pilietiškumo formas pateikimas. Mokiniamis nėra kryptingai formuojama pilietiškumo samprata⁹. Apie jaunų žmonių (18–29 m.) pilietiškumo ugdymą valstybėje nėra sistemingai renkamų duomenų, tad sunku išmatuoti, kiek Lietuvoje gyvenantys jauni žmonės yra pilietiški. 2017 m. NVO Švietimo tinklo atliktoje „Pilietiškumo studijoje“ buvo nustatyta, jog Lietuvos moksleiviai turi geresnę teorinę pilietinio ugdymo parengimą, bet smarkiai atsilieka nuo savo bendraamžių Europoje pagal praktinį dalyvavimą pilietiniame gyvenime¹⁰.

Atsižvelgdami į išdėstytus argumentus, raginame savo politinėse programose numatyti šias pagrindines nuostatas:

- Skatinti gyventojų pilietinį aktyvumą bei užtikrinti aktyvų jaunimo įsitraukimą į savivaldybėje vykstančius procesus;
- Savivaldybės lygmeniu sudaryti galimybes balsuoti nuo 16 m.;
- Skatinti sudaryti sąlygas internetiniam balsavimui;
- Gerinti savivaldos konsultacijų su jaunais žmonėmis ir gyventojais mechanizmus, skatinti inovatyvias į(si)traukimo priemones.

JAUNIMO UŽIMTUMAS

2011 m. priimtas Savanoriškos veiklos įstatymas¹¹ tapo tik pirmuoju žingsniu įteisinant ir reglamentuojant savanorišką veiklą Lietuvoje. Savanoriška veikla ugdo atsakomybę ir yra svarbi bei aktuali visoms amžiaus grupėms, nepaisant socialinio statuso, gyvenimo ar nedarbo lygio šalyje. Tačiau ši veikla negali būti paversta tik priemone jaunimo nedarbo ar užimtumo problemai spręsti. Per paskutinius kelerius metus Lietuvoje buvo įgyvendinta daug savanorišką veiklą skatinančių iniciatyvų, tačiau didžioji dalis jų buvo nukreiptos į niekur nedirbančių, nesimokančių ir nedalyvaujančių jaunų žmonių įtraukimą

⁹ Pilietinės visuomenės institutas, Pilietiškumo ugdymo būklės kokybinis tyrimas. Vilnius: 2012.

¹⁰ Nacionalinis švietimo NVO tinklas, Pilietiškumo studija: pilietiškumo ugdymas formaliajame ir neformaliajame ugdyme. Galimybių studija, Vilnius: Nacionalinis švietimo NVO tinklas, 2018 m. [Interaktyvus] <http://svietimotinklas.lt/wp-content/uploads/2018/01/svietimo_pilietiskumo-studija180114-2.pdf> [Žiūrėta 2018 10 20]

¹¹ Lietuvos Respublikos savanoriškos veiklos įstatymas. Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimas, 2011 m. birželio 11 d., Nr. XI-1500. [Interaktyvus] <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.402802>> [Žiūrėta 2018 10 20]

ignoruojant kitus jaunos žmones, kurie taip pat aktyviai siekia užsiimti savanoriška veikla.¹² Savanoriška veikla turi būti nuosekliai plėtojama siekiant kuo didesnio visų jaunų žmonių įsitraukimo taip kuriant stipresnę pilietinę visuomenę. Atkreiptinas dėmesys į Lietuvoje įgyvendinamas jaunimo užimtumo iniciatyvų programas. Manome, jog būtina sudaryti sąlygas visoms tiesiogiai su jaunimu dirbančioms institucijoms tinkamai dalyvauti įvairiose jaunimo užimtumo iniciatyvų programose. Svarbu, kad jaunimo užimtumas būtų suprantamas platesniame kontekste, ne tik kaip užimtumas darbo rinkoje.

Atsižvelgdami į išdėstytus argumentus, raginame savo politinėse programose numatyti šias pagrindines nuostatas:

- Organizuoti ir užtikrinti kokybišką jaunimo užimtumą, vykdyti kokybiškas, įvairias ir prieinamas neformalaus švietimo / ugdymo veiklas;
- Užtikrinti jaunimo teisių apsaugą;
- Užtikrinti kokybišką švietimo, sveikatos, kultūros paslaugų teikimą nepriklausomai nuo asmens gyvenamosios vietos;
- Skatinti jaunų žmonių įtraukimą, sudarant savivaldybę reprezentuojančias delegacijas.

¹² Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos rezoliucija Dėl savanoriškos jaunimo veiklos puoselėjimo Lietuvoje, Druskininkai: Lietuvos jaunimo organizacijų taryba, 2017 m. balandžio 29-30 d. [Interaktyvus]. <<http://lijot.lt/lt/dokumentai/pozicijos-ir-rezoliucijos/rezoliucijos/finish/18-rezoliucijos/1153-rezoliucija-del-savanoriskos-jaunimo-veiklos-puoselejimo-lietuvoje>> [žiūrėta 2018 10 20]

SIŪLYMAI LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTO RINKIMAMS

Žemiau pateikiami siūlymai kandidatams į Lietuvos Respublikos Prezidento poziciją. Pateikiami pasiūlymai numatomi šioms prioritetinėms kryptims: 1) jaunimo veiklos finansavimas; 2) jaunimo savanoriška veikla, pilietiškumas ir jo ugdymas; 3) jaunimo ugdymas; 4) jaunimo sveikata; 5) jaunimo verslumas.

JAUNIMO VEIKLOS FINANSAVIMAS

2018 m. pradžioje Lietuvoje gyveno 524,1 tūkst. 14–29 metų amžiaus žmonių¹³. Mažėjant jaunų žmonių skaičiui nuo 2008 m. finansavimas jaunimo organizacijoms buvo ženkliai sumažintas – 2008 m. skirta apie 724 tūkst. Eur, 2009-2014 m., suma, skiriama tiesiogiai jaunimo ar su jaunu dirbančių organizacijų projektams ir programoms, iš bendros valstybės biudžeto eilutės, sudarė tik 203 tūkst. Eur per metus. Nors 2016 m. valstybės biudžete buvo numatyti papildomi 100 tūkst. Eur jaunimo veiklos finansavimui, finansavimo suma pasiekė tik trečdalį prieš ekonominę krizę buvusio finansavimo lygio. Pagal tokį skiriamą finansavimą, vienam finansuojamos jaunimo organizacijos nariui – jaunam žmogui – per metus teko vidutiniškai 8–10 Eur suma jaunuolio veiklos ir ugdymo išlaidoms padengti.

Jaunimo organizacijų veiklos bei įvairių iniciatyvų rėmimas ir jaunimo užimtumo didinimas, investavimas į infrastruktūrą buvo numatytas ir XVII-osios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje (281 punktas)¹⁴. Nacionalinės jaunimo politikos plėtros programos priemonių plane yra išskelti aukšti rodikliai, tačiau tarpinių programos rodiklių peržiūra per pirmus du iš trijų programos įgyvendinimo etapų rodo, kad jie dar nepasiekti. Atkreipiame dėmesį, kad jaunimo dalyvavimas jaunimo nevyriausybinėse organizacijose skatina jų narių pilietinį sąmoningumą, ugdo atsakomybę už visuomenės ir valstybės gerovę. Tai itin

¹³ Lietuvos statistikos departamentas, Nuolatinių gyventojų skaičius pagal lytį ir amžių metų pradžioje. Interaktyvūs duomenys. <[https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=a924b9a6-9877-4c14-9acd-e4b3ae7255ed#/>](https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=a924b9a6-9877-4c14-9acd-e4b3ae7255ed#/) [žiūrėta 2018 10 20]

¹⁴ Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimas, 2016 m. gruodžio 13 d. Nr. XIII-82 [Interaktyvus]. <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/886c7282c12811e682539852a4b72dd4>> [žiūrėta 2018 10 20]

svarbu šiandienos aktualijų kontekste, kuomet Lietuva nuolat susiduria su įvairiomis informacinio saugumo bei pilietiškumo stokos grėsmėmis.^{15 16}

Jaunimo politika Lietuvoje yra horizontali, apimanti visas viešosios politikos sritis, todėl jai turi būti užtikrintas tinkamas dėmesys ir finansavimas siekiant užsibrėžtų tikslų įgyvendinimo. Atsižvelgiant į nuo 2019 m. sausio 1 d. įsigaliosiantį Jaunimo politikos pagrindų įstatymą¹⁷ didelį dėmesį svarbu skirti ir atvirų jaunimo centrų, atvirų jaunimo erdvių, jaunimo informavimo taškų ir centrų plėtrai ir kokybės gerinimui Lietuvos savivaldybėse, taip kuriant saugią aplinką jauniems žmonėms įsitraukti į aktyvias veiklas savo regione ir minkštosiomis priemonėmis spręsti jaunimo nedarbo bei užimtumo problemą. Jaunimo centrų, skatinančių bendruomenių stiprinimą, rėmimas yra numatytas ir XVII-osios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje¹⁸. Pabrėžiame, kad tik sudarius tinkamas sąlygas jaunimo politikos įgyvendinimui, galima užtikrinti deramą jaunų žmonių ugdymą ir pilietinės visuomenės vystymąsi Lietuvoje.

Atsižvelgdami į išdėstytus argumentus, raginame savo politinėse programose numatyti šias pagrindines nuostatas:

- Skatinti, kad lėšos, skiriamos jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų, neformalių grupių veiklai, būtų skirstomos skaidriai, o į lėšų skirstymo proceso stebėjimą būtų įtraukti jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų atstovai. Svarbu, kad lėšų skirstymo procese nedalyvautų vien institucijų, skelbiančių finansavimo konkursus, atstovai ir darbuotojai;
- Siekti, kad Lietuvos savivaldybių biudžetuose būtų numatyta pastovi procentinė dalis, skiriama jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų veikloms Lietuvos savivaldybėse, o nacionalinis biudžetas kasmet išskirtų nuosekliai didėjantį finansavimą;

¹⁵ Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos pozicija Dėl Ukrainos teritorinio vientisumo palaikymo bei grėsmių Lietuvai prevencijos, Druskininkai: Lietuvos jaunimo organizacijų taryba, 2014 m. balandžio 26-27 d. [Interaktyvus] <<http://lijot.lt/lt/dokumentai/pozicijos-ir-rezoliucijos/pozicijos/finish/19-pozicijos/512-pozicija-del-ukrainos-teritorinio-vientisumo-palaikymo-bei-gresmi-lietuvai-prevencijos>> [žiūrėta 2018 10 20]

¹⁶ Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos pozicija Dėl balsavimo nuo 16 metų savivaldybių tarybų ir merų rinkimuose, Druskininkai: Lietuvos jaunimo organizacijų taryba, 2018 m. balandžio 21-22 d. [Interaktyvus] <<http://lijot.lt/lt/dokumentai/pozicijos-ir-rezoliucijos/pozicijos/finish/19-pozicijos/1230-pozicija-del-balsavimo-nuo-16-m-savivaldybi-taryb-ir-mero-rinkimuose>> [žiūrėta 2018 10 20]

¹⁷ Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatymo Nr. IX-1871 pakeitimo įstatymas [Interaktyvus] <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/96665ec26a1c11e8b7d2b2d2ca774092>> [žiūrėta 2018 10 20]

¹⁸ Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimas, 2016 m. gruodžio 13 d. Nr. XIII-82 [Interaktyvus]. <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/886c7282c12811e682539852a4b72dd4>> [žiūrėta 2018 10 20]

- Skatinti mažinti biurokratinės kliūtis jaunimo ir su jaunimu dirbančioms organizacijoms.

JAUNIMO SAVANORIŠKA VEIKLA, PILIETIŠKUMAS IR JO UGDYMAS

XXI a. darbo rinka reikalauja įvairių profesinių ir socialinių įgūdžių turinčių aukštos kompetencijos darbuotojų. Gebėjimas greitai prisitaikyti prie nuolat kintančios darbo rinkos, dirbti komandoje, strategiškai ir kritiškai mąstyti ar gebėti viešai kalbėti yra privalomi gebėjimai kiekvienam aukštos kvalifikacijos darbuotojui. Pastebime, kad formaliojo švietimo įstaigos ne visada geba suteikti jaunam žmogui reikiamas kompetencijas, tad kompetencijų įgijimui reikia ieškoti kitų būdų. Jaunas žmogus veikdamas nevyriausybinių jaunimo ar su jaunimu dirbančių organizacijų veikloje įgyja daug įvairių „minkštųjų“ kompetencijų, kurios padeda sėkmingai įsidarbinti, prisitaikyti prie sparčiai kintančios kasdienybės. Siekiant mažinti jaunų žmonių nedarbo lygį, itin svarbu sukurti įrankius, kurie leistų neformalaus ugdymo metu įgytas kompetencijas pripažinti ir tinkamai jas įvertinti.

2012 m. Europos Sąjungos Taryba priėmė rekomendacijas šalims narėms dėl neformaliojo mokymosi ir savišvietos rezultatų patvirtinimo, kurioje teigiama, kad šalys narės turėtų įgyvendinti šią rekomendaciją, pasitelkiant Europos kvalifikacijų sąrangos (EKS) patariamąją grupę, įsteigtą pagal 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendaciją dėl Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sąrangos kūrimo, ir prireikus įtraukti susijusias jaunimo organizacijas bei savanoriškos veiklos sektoriaus atstovus į vėlesnę EKS patariamąsios grupės veiklą¹⁹.

Atsižvelgdami į išdėstytus argumentus, raginame savo politinėse programose numatyti šias pagrindines nuostatas:

- Stiprinti teigiamą savanoriškos veiklos įvaizdį šalyje, skatinant ją tarp įvairių amžiaus ir socialinių grupių žmonių;
- Valstybiniu mastu skatinti visas suinteresuotas institucijas (darbdavių, švietimo institucijų bei visuomenės atstovus) pripažinti jaunų žmonių neformalaus ugdymo

¹⁹ Europos Sąjungos Taryba, Tarybos rekomendacija dėl neformaliojo mokymosi ir savišvietos rezultatų patvirtinimo. 2012 m. gruodžio 20 d. Nr. 2012/C 398/01

metu ar veiklos nevyriausybinėse jaunimo organizacijose metu įgytas kompetencijas. Priimti reikalingus teisės aktus, kad aktyvi ir įrodoma jauno žmogaus savanoriška veikla galėtų būti pripažįstama kaip darbo patirtis;

- Įtraukiant nevyriausybines jaunimo organizacijas nuolat ir kryptingai skatinti informavimo ir švietimo procesus visuomenei apie vykstančius pilietiškumo ugdymo procesus ir įsitraukimo galimybes;
- Valstybės turimais kanalais šviesti visuomenę apie informacinį saugumą ir taikyti visas priemones jam užtikrinti.

JAUNIMO UGDYMAS

Siekiant asmeninės ir valstybinės sėkmės svarbu nuolat kryptingai lavinti visus Lietuvos piliečius²⁰ ypatingą dėmesį skiriant jaunimui. Strateginiai valstybės dokumentai numato, jog švietimo ir mokymo misija yra suteikti kiekvienam, su Lietuva save siejančiam asmeniui, savarankiško ir aktyvaus gyvenimo pagrindus, padėti nuolat tobulinti savo gebėjimus tapti visaverčiu demokratinės visuomenės nariu, aktyviai dalyvaujančiu socialiniame, ekonominiame ir kultūriniame gyvenime²¹. Valstybinė 2013-2022 m. švietimo strategija numato, jog jaunas asmuo siekia ir lengvai randa, kur plėtoti savo kompetencijas, o šalies švietimo sistema sudaro valstybinės, savivaldybių ir nevalstybinės, nuolat tobulėjančios, tarpusavyje ir su partneriais bendradarbiaujančios, švietimo įstaigos²². Pažymėtina, jog švietimas turi būti įgyvendinamas laikantis nuostatos, kad asmenybės brandai yra svarbi racionali visų ugdymo sričių pusiausvyra, siejama su šiandieninėmis valstybės ir pasaulio aktualijomis. Visų pakopų – bendrojo ugdymo, profesinio ugdymo, aukštojo mokslo – formalusis ir neformalusis švietimas turi būti integralūs ir tarpusavyje vienas kitą papildantys.

Nors visiems prieinamas kokybiškas švietimas ir visuomenės bei valstybės poreikiais grindžiamas švietimo finansavimas yra numatyti XVII-osios Lietuvos Respublikos

²⁰ Europos Komisija, „Švietimo persvarstymas“ („Rethinking Education“), 2012.

²¹ Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija, Valstybinė švietimo 2013-2022 metų strategija, Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija, 2014 m. [interaktyvus] <https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/02/Valstybine-svietimo-strategija-2013-2020_svietstrat.pdf> [žiūrėta 2018 10 20]

²² Ten pat.

Vyriausybės programoje²³, dabartinėje švietimo sistemoje trūksta nuoseklaus šių nuostatų įgyvendinimo. Pavyzdžiui, tarptautiniai ir nacionaliniai švietimo tyrimai bei mokinių pasiekimų tyrimai atskleidžia kelias pagrindines tendencijas: 1) Lietuvos mokinių pasiekimai gerėja, bet nepakankamai sparčiai. Daugelio dalykų mokinių pasiekimai menkai didėja arba tik stabilizuojasi, t. y. nekrenta; 2) didėja mokymosi rezultatų atotrūkis, mokinių pasiekimų skirtumai ir tarp atskirų mokyklų, ir tarp savivaldybių²⁴. Taip pat akcentuojama, jog nėra strateginių susitarimų dėl „minkštųjų“ kompetencijų mokymo – iki šiol nėra jaunimo finansinio, medių ir informacinio raštingumo bei pilietiškumo, verslumo, lytiškumo, socialinio ir emocinio ugdymo strategijų, nusakančių, kaip šios ugdymo sferos turi būti vykdomos ne tik bendrojo ugdymo, bet ir kitose ugdymo pakopose.

Atsižvelgdami į išdėstytus argumentus, raginame savo politinėse programose numatyti šias pagrindines nuostatas:

- Skatinti jaunų žmonių aktyvų karjeros planavimą ir konsultavimą;
- Užtikrinti mokymosi visą gyvenimą programos efektyvumą;
- Įtvirtinti neformalųjį ugdymą Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme ir neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatyme kaip integralią švietimo sistemos dalį;
- Užtikrinti nacionalinės finansinio, medių ir informacinio raštingumo bei pilietiškumo, verslumo, lytiškumo, socialinio ir emocinio ugdymo strategijų ir įgyvendinimo planų bei priemonių parengimą;
- Užtikrinti jaunimui vienodų lengvatų suteikimą kultūrinėms bei susisiekiimo paslaugoms gauti.

JAUNIMO SVEIKATA

Tarptautiniuose sveikatos organizacijos strateginiuose dokumentuose naudojamas sveikatos apibrėžimas, jog „sveikata – visapusė fizinė, psichinė ir socialinė gerovė, o ne vien

²³ Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimas, 2016 m. gruodžio 13 d. Nr. XIII-82 [Interaktyvus]. <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/886c7282c12811e682539852a4b72dd4>> [žiūrėta 2018 10 20]

²⁴ Lietuvos švietimo būklės 2013-2016 m. apžvalga. Lietuvos Švietimo taryba analizė, 2017 [Interaktyvus] <https://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/Svietimo_bukles_apzvalga-2.pdf> [žiūrėta 2018 10 20]

tik ligos ar negalavimų nebuvimas²⁵, nurodo, jog suprantant sveikatą tik kaip fizinę ir socialinę gerovę ir siekiant ją pagerinti, nepakanka tik medikų, galinčių spręsti fizinės ir, iš dalies, psichikos sveikatos problemas, pastangų - būtinas įvairių profesijų specialistų, įstaigų ir institucijų bendradarbiavimas, užtikrinant socialinę, ekonominę ir netgi dvasinę visuomenės gerovę.²⁶ Paskutiniaisiais dešimtmečiais senstant Europos gyventojams ypač didelis dėmesys skiriamas vaikų ir jaunimo sveikatai, siekiant turėti kaip galima daugiau darbingo amžiaus sveikų žmonių ateityje: pavyzdžiui, Pasaulio sveikatos organizacija inicijuoja labai daug įvairių judėjimų: „Sveiki regionai“²⁷, „Sveiki miestai“²⁸, „Sveikatą stiprinančios mokyklos“²⁹, „Sveikatą stiprinančios ligoninės ir sveikatos priežiūros įstaigos“³⁰, kurių tikslas – stiprinti žmonių sveikatą, užkirsti kelią dažniausių lėtinių, neinfekcinių ligų atsiradimui. Valstybė turi skirti dėmesį jaunų žmonių sveikatai, kadangi būtent jauname amžiuje formuojasi sveikos gyvenamosios įpročiai. Taip pat svarbu yra užtikrinti kokybišką lytiškumo ugdymą mokyklose, kuris padėtų jaunam žmogui atskleisti ir išlaikyti jo lytinį tapatumą, įsameninti bei išreikšti savąjį lytiškumą darniuose, pagarba ir lygiavertiškumu grįstuose santykiuose.

Dažnas jaunas žmogus Lietuvoje susiduria su psichikos sveikatos problemomis. Lietuvoje kasmet savo noru iš gyvenimo pasitraukia kelis kartu daugiau jaunų žmonių nei bendras Europos Sąjungos vidurkis³¹. 2017 m. Savižudybių prevencijos biuras (SPB) nustatė, jog nors Lietuvoje savižudybių skaičius per 1993 – 2016 m. reikšmingai sumažėjo, tačiau išlieka dideli netolygumai tiek tarp lyčių (vyrai nusižudo penkis kartus dažniau nei moterys), tiek ir tarp miesto bei kaimo gyventojų (beveik du kartus daugiau nusižudo kaimo gyventojai). Taip pat nustatyta, kad tik 15 proc. savivaldybių, 19 proc. ligoninių ir 32 proc. pirmines ambulatorines sveikatos priežiūros paslaugas teikiančių įstaigų Lietuvoje turi patvirtintus reagavimo į savižudybės riziką algoritmus. Savižudybių prevencijos mokymo programos vykdytos tik 5 savivaldybėse – vertinant šalies mastu, labai maža dalis Lietuvos

²⁵ Pasaulio Sveikatos Organizacijos Konstitucija. Niujorkas: Pasaulio sveikatos organizacija, 1946. [Interaktyvus] <<http://apps.who.int/gb/bd/PDF/bd47/EN/constitution-en.pdf?ua=1>> [žiūrėta 2018 10 20]

²⁶ Irena Misevičienė, Vita Špečkauskienė, Alona Rauckienė-Michaelsson, „Sveikata 2020“ politikos raida: jaunimo sveikata, Visuomenės sveikata. [Interaktyvus] <[http://www.hi.lt/uploads/pdf/visuomenes%20sveikata/2017.1\(76\)/VS%202017%201\(76\)%20ORIG%20Sveikata%202020.pdf](http://www.hi.lt/uploads/pdf/visuomenes%20sveikata/2017.1(76)/VS%202017%201(76)%20ORIG%20Sveikata%202020.pdf)> [žiūrėta 2018 10 20]

²⁷ Regions for Health Network, 2012. [Interaktyvus] <<http://www.euro.who.int/en/about-us/networks/regions-for-health-network-rhn/about-rhn>> [žiūrėta 2018 10 20]

²⁸ European network of healthy cities. Phase I, 1987.[Interaktyvus] <<http://www.euro.who.int/en/health-topics/environment-and-health/urban-health/activities/healthy-cities/who-european-healthy-cities-network/phases-ivi-of-the-who-european-healthy-cities-network/phases-i-and-ii>> [žiūrėta 2018 10 20]

²⁹ European Network of Health Promoting Schools: the alliance of education and health, 1999. [Interaktyvus] <http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0004/252391/E62361.pdf?ua=1> [žiūrėta 2018 10 20]

³⁰ The International Network of Health Promoting hospitals, and health services. [Interaktyvus] <<http://hphnet.org/>> [žiūrėta 2018 10 20]

³¹ Švietimo ir mokslo ministerija, Jaunimo psichinė sveikata ir savižudybės. Vilnius, 2013.

gyventojų yra pasirengę atpažinti asmenis su savižudybės rizika, geba reaguoti į savižudybės riziką turinčius asmenis ir tinkamai juos nukreipti specializuotai pagalbai³². Iki šiol Lietuvoje taip pat nėra veiksmingos sistemos, kuri leistų vykdyti tinkamą vaikų ir jaunimo psichikos sveikatos priežiūrą. HBSC (angl. *Health Behaviour in School Aged Children*) duomenimis, Lietuvoje 2014 m. 15 metų paauglių grupėje net 11,2 proc. vaikinių ir 20,8 proc. merginų nesijautė laimingi. Kaip pagrindinės to priežastys buvo įvardijamos šios: stresas, nervinė įtampa, bloga nuotaika bei liūdesys. Pateikti duomenys leidžia teigti, jog egzistuojanti vaikų ir jaunimo psichikos sveikatos priežiūros infrastruktūra yra fragmentuota, esantys žmogiškieji ir finansiniai ištekliai yra netinkamai naudojami bei nepakankami.

Atsižvelgdami į išdėstytus argumentus, raginame savo politinėse programose numatyti šias pagrindines nuostatas:

- Skatinti psichologinės aplinkos gerinimą – sudaromos kokybiškos sąlygos jauniems asmenims gauti kompleksines psichologines paslaugas;
- Siekti įtvirtinti teisės aktą(-us), apibrėžiantį(-čius) reprodukcijos pasirinkimą, pagalbą seksualinę prievartą patyrusiems asmenims, reprodukcinę sveikatą, lytiškumo ugdymą ir reprodukcinės sveikatos priežiūros paslaugų teikimo principus bei seksualinės sveikatos konfidencialumą;
- Siekti užtikrinti kokybiškų psichologinių paslaugų pasiekiamumą ir konfidencialumą, suburiant socialines, sveikatos apsaugos, švietimo, vidaus reikalų institucijas, savivaldybes ir nevyriausybinės organizacijas, užtikrinant finansavimą;
- Užtikrinti integruotų prevencijos strategijų parengimą ir jų įgyvendinimą šiose srityse: jaunimo išnaudojimas, jaunų žmonių savižudybės, merginų nepageidaujamas nėštumas;
- Užtikrinti, kad psichinės sveikatos problemų turintys jauni žmonės turėtų galimybę konsultuotis su aukštos kvalifikacijos specialistais ir gauti kokybišką gydymą, taip pat skatinti, kad būtų užtikrinta palanki aplinka ne pelno

³² Valstybinio psichikos sveikatos centro savižudybių prevencijos biuras, Sveikatos priežiūros paslaugų su savižudybės rizika susijusiems asmenims prieinamumo vertinimas, Vilnius, 2017. [Interaktyvus] <https://vpssc.lrv.lt/uploads/vpsc/documents/files/Tyrimai/SPB_tyrimas2017_v3.pdf> [žiūrėta 2018 10 20]

siekiančioms organizacijoms, kurių veikla susijusi su jaunų žmonių ir vaikų psichine sveikata;

- Skatinti skirti daugiau dėmesio užkrečiamų ir neužkrečiamų ligų prevencinėms programoms;
- Skatinti psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo mažinimą bei sukeltos žalos prevenciją;
- Siekti didinti kontracepcijos prieinamumą, t. y., didinti kompensavimą bei įrodymais pagrįstos informacijos pasiekiamumą.

JAUNIMO VERSLUMAS

Visuomenės verslumas ir iniciatyvumas yra vienas iš pagrindinių tvarios ir ekonomiškai stiprios valstybės faktorių. Remiantis Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančių mokymosi gebėjimų³³, iniciatyvumas ir verslumas reiškia žmogaus gebėjimą idėjas paversti veiksmais. Taip pat dokumente pabrėžiama, kad šios savybės praverčia ne tik kasdieniniame gyvenime, tačiau ir darbo rinkoje bei visuomenės gerovės kūrimo. Strategijoje „Europa 2020“ ir Lietuvos verslumo veiksmų 2014–2020 m.³⁴ plane teigiama, kad efektyvios jaunimo verslumo skatinimo priemonės prisideda prie naujų darbo vietų kūrimo, kovos su ekonominėmis krizėmis ir socialine bei finansine atskirtimi.

Lietuvos jaunimas dažnai nekuria verslo, nes mano, kad neturi tinkamų žinių verslo kūrimui ir vystymui. Remiantis 2014 m. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) atliktu tyrimu³⁵, Lietuvoje tik 4,9 proc. jaunų žmonių yra linkę kurti darbo vietas. Taip pat SEB banko 2015 m. atlikto tyrimo duomenimis³⁶, 25 proc. apklaustųjų jaunuolių mano, kad neturi tinkamų žinių, reikalingų imtis verslo. Pažymime, kad „Versli

³³ Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų, 2006. [Interaktyvus] <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lt/TXT/?uri=CELEX%3A32006H0962>> [žiūrėta 2018 10 20]

³⁴ Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymas Dėl Lietuvos verslumo veiksmų 2014-2020 metų plano patvirtinimo, Vilnius: Lietuvos Respublikos ūkio ministerija, 2014 m. lapkričio 26 d., Nr. 4-850. [Interaktyvus]. <http://ukmin.lrv.lt/uploads/ukmin/documents/files/Verslumo_veiksm%C5%B3_planas_2014-2020_1.pdf> [žiūrėta 2018 10 20]

³⁵ OECD, Supporting Youth Entrepreneurship in Lithuania: a review of politics and programmes, 2015. [Interaktyvus] <<https://www.oecd.org/countries/lithuania/Lithuania-Youth-Entrepreneurship.pdf>> [žiūrėta 2018 10 20]

³⁶ SEB tyrimas, Jauni lietuviai nuosavo verslo imasi dvigubai rečiau negu estai. [Interaktyvus] <<https://www.seb.lt/naujienos/2015-10-06/seb-tyrimas-jauni-lietuviai-nuosavo-verslo-imasi-dvigubai-reciau-negu-estai>> [žiūrėta 2018 10 20]

Lietuva“ parengtoje apžvalgoje³⁷ apie Lietuvos verslumo tendencijas 2017 m. teigiama, kad ekonominė aplinka naujo verslo kūrimuisi buvo gan palanki, tačiau kredito ir pelno rodiklių augimas lėtėjo, o tai identifikuoja apie sudėtingą prieinamumą prie finansavimo šaltinių. Taip pat 2017 m. savarankiškai dirbančių skaičius mažėjo dėl keičiamų tvarkų, reglamentuojančių šios veiklos vykdomą tvarką.

Pastebime, kad nors viešasis sektorius kuria įrankius, galinčius padėti verslo kūrimui ar plėtojimui, trūksta šių įrankių viešinimo jaunimo tarpe bei tiesioginės įtraukties jų panaudojime.

Atsižvelgdami į išdėstytus argumentus, raginame savo politinėse programose numatyti šias pagrindines nuostatas:

- Skatinti mokesčių, teisinių ir finansinių apskaitos lengvatų smulkaus ir vidutinio jauno verslo subjektams, kūrimą bei vystymą;
- Šviesti ir skatinti jaunus žmones naudotis įvairiais verslo finansavimo modeliais (pavyzdžiui, rizikos kapitalo fondais, sutelktinio finansavimo ir kitais alternatyviais finansavimo šaltiniais) pradedant ir plėtojant verslą;
- Skatinti į klasterizacijos procesą įtraukti jaunimo kuriamą verslą;
- Užtikrinti jaunimo verslumo indekso sukūrimą bei jo matavimo sistemą ir kasmetinį naudojimą, matuojant, kaip keičiasi jaunimo verslumo situacija Lietuvoje.

³⁷ Versli Lietuva, Verslumo tendencijos Lietuvoje 2017 m. ir 2018 m. pradžioje, Vilnius, 2018. [Interaktyvus] <https://www.verslilietuva.lt/wp-content/uploads/2018/05/2018.05.10.Verslumo-tendencijos-Lietuvoje-2017-m.-ir-2018-m.-prad%C5%BElieje.pdf> [žiūrėta 2018 10 20]

SIŪLYMAI EUROPOS PARLAMENTO RINKIMAMS

Žemiau pateikiami siūlymai kandidatams Europos Parlamento nario pozicijai užimti. Pateikiami siūlymai suformuluoti atsižvelgiant į strategines nacionalinės ir tarptautinės jaunimo politikos gaires.

Pagal 2017 m. jaunimo progreso indeksą³⁸, Lietuva Europos mastu užima 25-ąją vietą iš 39-ių vertintų valstybių (pasaulio mastu užima 35-ąją vietą iš 102-ių). Jaunimo progreso indeksas yra tarptautinis ir vienas iš pirmųjų instrumentų, sukurtas pamatuoti jaunam žmogui reikalingų kompetencijų, įrankių ir sąlygų prieinamumą, nepriklausomai nuo jauno žmogaus ekonominės padėties. Šis indeksas parodo, jog Lietuvos jaunimui nėra sudaromos ar tinkamai išpildytos sąlygos, kurios Europos jaunimo forumo yra identifikuojamos kaip būtinos jauno žmogaus gyvenimui ir tobulėjimui. Taip pat, atsižvelgdami į Europos migracijos tinkle nurodytus Lietuvos emigracijos duomenis³⁹, pastebime, kad 2017 m. apie 30% visų emigravusiųjų – jauni žmonės, todėl svarbu, kad tinkamos sąlygos jaunimui būtų užtikrintos ne tik Lietuvoje, bet ir visoje Europos Sąjungoje.

Atkreipiame dėmesį, kad Europos jaunimo forumas, Europos Komisija, Europos Taryba bei Jungtinių Tautų Organizacija turi priimtus dokumentus ir rekomendacijas, kurie gali turėti teigiamos įtakos Lietuvos ir Europos efektyviai jaunimo politikos plėtrai, jei bus įgyvendinti. Atsižvelgiant į dabartinę Europos Sąjungos politinę bei finansinę situaciją raginame ir tikimės, kad jais bus vadovaujama įgyvendinant visus su jaunimu susijusius procesus. Įgyvendinant Europos Sąjungos švietimo, profesinio mokymo, jaunimo ir sporto finansavimo programas ir kuriant naujus strateginius, politinius, finansinius dokumentus, skatiname atsižvelgti į jaunimą atstovaujančių institucijų rekomendacijas, siūlymus.

Atsižvelgdami į išdėstytus argumentus, raginame savo politinėse programose numatyti šias pagrindines nuostatas:

- Įtvirtinti jaunimo teisių sąvoką ir užtikrinti nuoseklią jų apsaugą;

³⁸ Europos jaunimo forumas, Jaunimo progreso indeksas. [Interaktyvus] <<https://www.youthforum.org/youth-progress-index>> [žiūrėta 2018 10 20]

³⁹ Europos migracijos tinklas, Migracijos tendencijos. [Interaktyvus] <<http://123.emn.lt/#chart-15-desc>> [žiūrėta 2018 10 20]

- Įgyvendinant darbo politiką reglamentuojančius dokumentus, užtikrinti jaunimui palankią darbo aplinką bei remti Europos socialinių teisių ramsčio iniciatyvą⁴⁰, kuria siekiama remti sąžiningas bei gerai veikiančias darbo rinkas ir socialinės gerovės sistemas;
- Užtikrinti kokybišką, prieinamą Europos solidarumo korpuso veiklą jauniems asmenims;
- Užtikrinti tinkamas jaunimo stažuotių ir praktikų sąlygas, nustatant, jog dvišalės praktikos ir stažuotės būtų apmokamos;
- Atnaujinti socialinės apsaugos koordinavimo⁴¹ taisykles, kurios užtikrina piliečių teises į socialinę apsaugą keliaujant kitose ES šalyse;
- Užtikrinti nuoseklų strateginių dokumentų – „Europa 2020“, Europos Jaunimo strategija (“*EU Youth strategy*”), Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m. ir kt. – įgyvendinimą;
- Užtikrinti Jaunimo tikslų įgyvendinimą⁴²;
- Užtikrinti didesnę Europos jaunimo įtraukimą į Baltijos jūros šalių strategiją;
- Pradėti ir efektyviai testuoti Jungtinių Tautų Organizacijos „Jaunimo strategija 2030“ rekomendacijų ir tikslų įgyvendinimą;
- Siekti didinti finansavimą jaunimo politikos sektoriui (angl. *Youth Chapter*) Europoje pagal buvusias Europos Parlamento⁴³ ir Europos jaunimo forumo rekomendacijas⁴⁴.

Prezidentas

Antanas Mikalauskas

⁴⁰ Europos Komisija, Europos socialinių teisių ramstis. [Interaktyvus] <https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights_lt> [žiūrėta 2018 10 20]

⁴¹ Europos Parlamentas, Socialinės apsaugos koordinavimo taisyklės. [Interaktyvus] <<http://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-deeper-and-fairer-internal-market-with-a-strengthened-industrial-base-labour/file-jd-revision-of-regulation-on-social-security-labour-mobility-package/03-2017>> [žiūrėta 2018 10 20]

⁴² Europos Sąjungos jaunimo konferencija, Europos jaunimo tikslai. [Interaktyvus]: <<http://www.youthgoals.eu/>> [žiūrėta 2018 10 20]

⁴³ Europos Parlamento rezoliucija dėl 2021–2027 m. daugiamečių finansinės programos ir nuosavų išteklių, Strasbūras: Europos Parlamentas, 2018 m. gegužės 30 d. [Interaktyvus] <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P8-TA-2018-0226&language=EN&ring=B8-2018-0239> [žiūrėta 2018 10 20]

⁴⁴ Europos jaunimo forumo pozicija dėl daugiamečių finansinės paramos, Briuselis: Europos jaunimo forumas, 2018 m. balandžio 26-28 d. [Interaktyvus] <<https://www.youthforum.org/sites/default/files/publication-pdfs/0048-18%20-%20Policy%20Paper%20on%20the%20post%202020%20MFF.pdf>> [žiūrėta 2018 10 20]